

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**ASPECTE REFERITOARE LA REGLEMENTAREA SIMBOLURILOR
COMUNISTE ÎN UNELE STATE EUROPENE**

FEBRUARIE 2018

Documentare și sinteză: Cristina GRECU, consilier parlamentar

Lucrarea poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

CONSIDERAȚII GENERALE

Cea mai mare parte a statelor europene foste comuniste nu au legi speciale care să reglementeze în mod cuprinzător problema dezmembrării sau protejării simbolurilor erei comuniste. Cu toate acestea, se poate observa că o bună parte a operelor din patrimoniul menționat a fost eliminată, însă îndepărtarea statuilor, de exemplu, nu a fost prevăzută de legi sau de alte reglementări, ci s-a petrecut spontan.

Majoritatea monumentelor legate direct de regimul comunist au fost înlăturate, în special în fostele state membre ale Tratatului de la Varșovia. Unele monumente au fost aruncate în aer sau distruse în alt mod, în timp ce altele au fost mutate, în principal, în diferite depozite sau muzee.

Numai **Lituania** are un parc tematic special care adună toate monumentele majore ale țării din perioada comunistă într-un singur loc. Totuși, unele dintre operele din acea perioadă au rămas acolo unde au fost amplasate inițial.

În **Serbia**, foarte puține monumente din epoca comunistă au fost înlăturate. Dezafectarea acestora s-a datorat, în principal, modificării destinației unor clădiri sau zone publice.

În alte țări, de exemplu **Slovacia**, un număr considerabil de monumente arhitectonice conservate, precum și diferite simboluri ale erei comuniste rămân în continuare amplasate în zonele publice.

În **Estonia**, statuile politicianilor comuniști din perioada anterioară anului 1991, au fost îndepărtate.

În **Letonia**, unele monumente au rămas (de exemplu, obeliscul din Victory Park din Riga), multe monumente ale lui Lenin și ale lui Marx au fost dezmembrate (de exemplu în Riga), dar unele dintre acestea pot fi găsite și astăzi în alte orașe mai mici.

În **Germania**, Zidul Berlinului a fost în mare parte demolat, în timp ce numeroase monumente dedicate memoriei politicianilor comuniști au fost înlăturate. În Berlin, Potsdam, Dresda și alte câteva orașe, monumentele lui Lenin au fost dezmembrate. Totuși, acest lucru nu se aplică tuturor monumentelor lui Lenin, unul dintre acestea fiind încă ridicat în Schwerin, în timp ce monumentul fostului lider al Partidului Comunist din Germania, Thälmann, este amplasat în Berlin.

În toate țările, monumentele culturale sunt protejate în conformitate cu legislația națională.

* * *

După desființarea vechilor regimuri politice, au fost redenumite majoritatea străzilor, piețelor, parcurilor, clădirilor publice, stațiilor de metrou, precum și alte obiective care purtau caracteristicile regimului comunist. Acestea au recăpătat în principal numele existente înainte de începutul erei comuniste. Cu toate acestea, o serie de denumiri au rămas în vigoare, dând naștere unor controverse publice.

În principiu, redenumirea obiectivelor enumerate se află în competența autorităților locale.

În **Slovacia**, în prezent, una dintre competențele Guvernului este aceea de a redenumi municipalitățile și orașele, în timp ce la începutul anilor '90 aceasta era o sarcină atribuită Ministerului de Interne.

În **Polonia**, a fost adoptată o hotărâre care vizează interzicerea promovării regimului comunist sau a altui regim totalitar prin numele clădirilor altor obiecte publice.

În **Croația** și **Serbia**, există o serie de zone care îl comemorează pe fostul președinte Tito - Istria și capitala Zagreb în Croația și Voivodina în Serbia.

În **statele baltice**, străzile și orașele au fost redenumite cu numele de dinainte de război, eliminarea semnelor bilingve fiind, de asemenea, deosebit de semnificativă.

În **Germania**, a existat o redenumire extensivă a orașelor (de exemplu, Chemnitz, Guben), străzi, companii, școli și instituții culturale. Cu toate acestea, unele nume au rămas neschimbate, un exemplu în acest sens fiind denumirile ce îl evocă pe fostul președinte al Germaniei de Est, Wilhelm Pieck.

De asemenea, majoritatea sărbătorilor legale sau zilelor de muncă legate de regimul comunist au fost eliminate în fostele țări comuniste după schimbarea sistemului politic, în special în **Croația**.

În **Republica Cehă**, ziua de 9 mai a fost sărbătorită în timpul regimului comunist ca zi de eliberare a Cehoslovaciei de către Armata Roșie în 1945, dar nu mai este sărbătorită astăzi.

În **Polonia**, toate sărbătorile publice comuniste au fost înlocuite fie de noi sărbători legale, fie de cele care au fost sărbătorite înainte de al doilea război mondial și au fost eliminate de autoritățile comuniste.

O situație similară a avut loc și în alte țări. În **Serbia**, Ziua Victoriei, care este sărbătorită pe 9 mai, a rămas o sărbătoare legală.

Sărbătorile legale caracteristice pentru fosta RDG au fost, de asemenea, eliminate în **Germania** (de exemplu, Ziua Republicii, Ziua Armatei Populare Naționale).

De asemenea, în **Statele baltice**, au fost eliminate Ziua Revoluției din Octombrie și Ziua Eliberării (9 mai).

În ceea ce privește muzeele dedicate epocii comuniste, se constată că un număr considerabil dintre acestea sunt în proprietate privată, multe dintre acestea găzduind monumente și opere din perioada comunistă.

În **Polonia**, există numeroase muzee tematice comuniste care sunt în proprietate privată.

În **Republica Cehă**, astfel de muzee private sunt în mare parte legate de prizonierii politici.

În **Serbia**, Muzeul de istorie iugoslavă funcționează și păstrează peste 200.000 de elemente care ilustrează istoria secolului XX, cu un accent deosebit pe viața și opera lui Josip Broz Tito.

Multe muzee dedicate regimurilor totalitare sunt amplasate în prezent în clădirile care găzduiau muzee sau diferite structuri represive, care au funcționat în perioada comunistă. Muzee speciale dedicate ocupației străine pot fi găsite și în **statele baltice**, în timp ce în **Lituania** există un muzeu privat în aer liber, cu numeroase monumente din epoca socialistă.

În **Germania**, guvernul federal, precum și guvernele regionale și locale finanțează o serie de muzee și expoziții care păstrează amintirea perioadei postbelice a fostei RDG.

BULGARIA

La 24 noiembrie 2016, parlamentul bulgar a adoptat o nouă lege care interzice afișarea publică a simbolurilor comuniste. Această hotărâre se bazează pe legile existente referitoare la "Natura criminală a regimului comunist" (anul 2000) și urmărește evoluții similare în țări precum Polonia și Ucraina, unde deja există procese de decomunizare.

Legea interzice crearea de noi simboluri comuniste (o companie de turism din Sofia care oferea "excursii comuniste" în Bulgaria a trebuit să-și schimbe logo-ul de la o stea roșie la un pumn, de exemplu), dar este puțin mai vagă în modul în care va afecta site-urile de patrimoniu preexistente. Simbolurile comuniste ar trebui să fie eliminate din public dacă este posibil, afirmă legea, dar atunci când nu se poate face, vor trebui să fie contextualizate cu legende sau semne care să reamintească vizitatorilor despre "natura criminală" a regimului care le-a construit.¹

Legea mai prevede ca orice simbol sau obiect care nu poate fi înlăturat imediat va avea un semn lângă el: *"Regimul comunist din Bulgaria în perioada 09.09.1944 - 11.10.1989 și acțiunile Partidului Comunist Bulgar au fost declarat criminale printr-o lege votată de către Adunarea Națională"*.

CROAȚIA

În Croația, în perioada scursă de la proclamarea independenței în iunie 1991 până în prezent, nu a fost adoptată nicio lege care să gestioneze problemele de dezmembrare sau conservare a patrimoniului fostului sistem comunist.

Legea actuală privind protecția și conservarea bunurilor culturale, protejează patrimoniul cultural al Republicii Croația, inclusiv monumentele culturale din regimul iugoslav. Marea majoritate a bunurilor culturale, care până în prezent au fost înregistrate în Registrul bunurilor culturale, sunt protejate prin actul de înregistrare al acestuia.

Prin urmare, toate consemnările de bunuri culturale din perioada regimului trecut sunt încă valabile și legea respectă toate bunurile existente, de stat sau private, cu excepția cazului în care monumentul respectiv în timpul proceselor de reevaluare și reînregistrare a pierdut atât atributele culturale, cât și semnificația avută.

Unele monumente legate de perioada celui de-al doilea război mondial, cum ar fi Tabăra de concentrare de la Jasenovac (astăzi instituția publică memorială Jasenovac), sunt bine cunoscute în întreaga lume și au o importanță istorică deosebită, în ceea ce privește ororile regimului nazist.

Monumentele de cultură de importanță locală sunt stabilite prin acte adoptate de organul competent al comunității locale, Ministerul culturii trebuind să fie informat, conform legii, despre acțiunile întreprinse de către administrațiile regionale și locale.

Din motive istorice, cum ar fi agresiunea sârbilor din Republica Serbia și Republica Bosnia și Herțegovina, sau revolta sârbilor din Croația care s-au opus independenței statului și dizolvării Republicii Federale Socialiste a Iugoslaviei,

¹ <http://www.buzludzha-monument.com/news/2017/4/12/bulgaria-passes-new-anti-communist-law>

majoritatea populației croate are reacții de respingere a trecutului socialist. Unul dintre principalele motive pentru această animozitate față de toate simbolurile adiacente memoriei și prezenței fostelor monumente sârbești este faptul că Armata Națională iugoslavă este considerată principalul agresor al Croației.

Multe monumente din epoca iugoslavă au fost distruse sau dezmembrate în timpul și la scurt timp după războiul de independență din perioada 1991-1998.

Majoritatea patrimoniului memorial iugoslav din zonele în care nu au existat lupte, cum ar fi capitala Zagreb și regiunea Istria, au fost păstrate, iar în special în Istria sunt în prezent în aceleași locuri din trecut. În alte localități și municipii, moștenirea culturală din perioada iugoslavă a fost mutată în depozite sau în muzee și galerii de artă.

În prezent, nu mai există monumente dedicate lui Lenin, Marx sau altor personalități politice proeminente din trecutul socialist sau din istoria politică. De exemplu, există câteva excepții, una dintre cele mai importante piețe din capitala Zagreb poartă numele fostului președinte al Iugoslaviei Josip Broz Tito.

În ceea ce privește numele orașelor, piețelor, străzilor și școlilor s-au produs o serie de schimbări majore la nivel local, prin hotărâri municipale și regionale, în special în anul 1991. Pe de altă parte, unele orașe au păstrat nume vechi din regimul comunist, un exemplu fiind județul Istria.

În ceea ce privește zilele de sărbătoare publică, toate acestea au fost eliminate, inclusiv ziua Internațională a muncitorilor sau ziua de 1 mai.

CEHIA

Nu există o legislație specială privind conservarea simbolurilor trecutului comunist în Republica Cehă, Legea nr. 20/1987 vizând protejarea monumentelor de stat, în ansamblu.

În Cehia există doar câteva muzee publice din epoca comunistă (existând o propunere de înființare a unui muzeu special în ceea ce privește fosta închisoare din Uherské Hradiště). Un muzeu privat al comunismului funcționează în centrul orașului Praga.

De asemenea, nu există un depozit central de statui sau monumente din epoca comunistă.

În orașul Brno, statuile lui Lenin și Klement Gottwald (liderul comunist și primul președinte comunist al Cehoslovaciei), care erau amplasate în spațiul public, sunt depozitate în Muzeului municipal.

Cea mai mare parte a străzilor sau alte obiective au fost redenumite după Revoluția de catifea din anul 1989. De exemplu, stația de metrou Leninova din Praga a fost redenumită Dejvická. Dar în centrul orașului Praga există din anul 1968 strada Nábřeží Ludvíka Svobody (numită după fostul general al armatei cehoslovace, ministru al apărării și președinte cehoslovac în perioada 1968-1975).

Nu există sărbători legale sau zile de lucru speciale legate de regimul comunist (cu excepția zilei de 9 mai, care este sărbătorită ca ziua de eliberare a Cehoslovaciei, din anul 1945).

ESTONIA

După data de 8 mai 1990, Legea privind simbolurile Estoniei a creat cadrul normativ pentru restaurarea vechilor simboluri ale statului. Prin această lege s-a decis să se utilizeze denumirea oficială "Republica Estonia" și să se interzică utilizarea simbolurilor sovietice. Republica Estonia a fost restaurată pe principiul continuității juridice în anul 1991.

În Estonia, majoritatea patrimoniului din perioada sovietică (cum ar fi monumentele și numele orașelor, străzilor sau unităților școlare) a fost eliminată treptat, deși nu a existat o obligație legală.

Contextul juridic estonian contemporan nu prevede reglementări specifice privind dezmembrarea sau păstrarea patrimoniului fostului sistem sovietic.

Muzeul Ocupației a fost înființat în Estonia din inițiativă privată. Scopul activităților muzeului este acela de a colecta informații și de a analiza materialele din perioada de ocupare în Estonia în perioada 1940-1991.

GERMANIA

Cele mai cunoscute simboluri mondiale ale dictaturii Partidului Unității Socialiste (SED) - Zidul Berlinului și fortificațiile de graniță dintre RDG și Republica Federală Germania - au fost în mare parte eliminate în urma revoluției pașnice din 1989-1990. Cu toate acestea, există un număr de zone care comemorează divizarea Germaniei și a Europei pe site-urile autentice. Acestea includ, printre altele, Memorialul German al Diviziei din Marienborn (Saxonia-Anhalt), Muzeul germano-german din Mödlareuth (Bavaria și Turingia) și situl memorial al Zidului Berlinului din capitala țării. Scopul consfințit în strategia adoptată de către Senatul de la Berlin este acela de a păstra restul secțiunilor din Zid și de a face vizibilă și tangibilă vechea frontieră de stat pentru generațiile viitoare.

Astăzi există numeroase alte monumente și muzee care se concentrează asupra diverselor aspecte ale dictaturii SED ("diviziunea și granița", "supravegherea și persecuția", "societatea și viața de zi cu zi", "rezistența și opoziția"). Acestea includ site-urile memoriale de la fostul sediu al Ministerului Securității de Stat din districtul Lichtenberg din Berlin și la cea care a fost principala închisoare a Ministerului de Interdicție din districtul Hohenschönhausen din Berlin, ambele finanțate de guvernul federal.

Expozițiile permanente care primesc finanțare federală, includ Forumul de Istorie Contemporană de la Leipzig, "Experiențele de frontieră" la Tränenpalast din centrul Berlinului și "Viața de zi cu zi în RDG" la Kulturbrauerei din districtul Prenzlauer Berg din Berlin. Baza legală pentru crearea acestor zone este Strategia federală privind siturile memoriale, publicată în 1999 și actualizată în anul 2008.

În plus, există o serie de muzee private, locale, privind istoria Germaniei de Est. Unul dintre cele mai cunoscute este Muzeul RDG din centrul Berlinului.

Au fost înființate, de asemenea, numeroase muzee mai mici, de exemplu, Muzeul RDG din Pirna sau Memorialul Point Alpha din Geisa, Turingia, dedicate

vieții din fosta RDG. Acestea sunt finanțate de către autoritățile locale sau guvernele landurilor.

După reunificarea Germaniei în anul 1990, s-au înlăturat numeroase monumente ale figurilor comuniste. Statuile lui Lenin au fost dezmembrate în Berlin, Potsdam, Dresda, Halle-Neustadt și alte orașe.

Din 1990, numeroase orașe, străzi, afaceri, școli, instituții culturale, etc. au fost redenumite în toate regiunile din estul Germaniei. De exemplu, orașul "Karl-Marx-Stadt" a revenit la numele său vechi "Chemnitz". "Wilhelm-Pieck-Stadt Guben", numit astfel în 1960 în onoarea primului președinte al RDG, a fost redenumit Guben. Un număr mare de străzi și poduri și-au redobândit numele anterioare. Numai în Dresda au fost redenumite aproximativ 300 de locuri (de exemplu "Platz der Thälmann-Pioniere" a devenit "Alaunplatz", iar "Georgij-Dimitroff-Brücke" a fost redenumit "Augustusbrücke").

Diverse nume de străzi care datează din epoca Germaniei de Est sunt încă subiectul unor dezbateri publice între avocații și criticii numelor existente, cum ar fi străzile numite după Wilhelm Pieck. Potrivit "Die Welt", mai există încă 68 de străzi numite după Wilhelm Pieck în noile landuri germane.

Sărbătorile legale și zilele nelucrătoare specifice RDG au fost eliminate după reunificarea Germaniei în anul 1990: ziua de 7 octombrie - Ziua Republicii, care a fost sărbătorită după înființarea Republicii Democrate Germane, "Ziua Securității Statelor", "Ziua Trupelor de Frontieră", "Ziua Armatei Naționale Naționale", etc.

LETONIA

Conform prevederilor Legii privind protecția monumentelor culturale este interzisă distrugerea monumentelor de orice fel. Monumentele culturale imobile pot fi mutate sau modificate numai în cazuri excepționale cu permisiunea Inspectoratului de Stat pentru Protecția patrimoniului din cadrul Ministerului Culturii.

Modificarea unui monument cultural este permisă numai dacă este singura opțiune de păstrare a monumentului sau dacă valoarea culturală și istorică a monumentului nu scade ca urmare a modificării.

De asemenea, este interzis exportul de monumente culturale, inclusiv antichități, care aparțin Letoniei. Exportul temporar al monumentelor este posibil numai cu permisiunea Inspectoratului de Stat pentru Protecția Patrimoniului, conform procedurilor adoptate de Guvern.

În conformitate cu Acordul interguvernamental dintre Letonia și Rusia privind statutul cimitirelor aparținând celor două state, locuri aflate pe teritoriul celui alt stat, ambele țări trebuie să se asigure că aceste vestigii pot exista conform principiilor drepturilor omului acceptate la nivel internațional, în special conform prevederilor Convenției de la Geneva privind tratamentul prizonierilor de război și protocoalelor adiționale. Prin urmare, Letonia trebuie să sprijine crearea, menținerea și protejarea cimitirelor ruse pe teritoriul său, inclusiv a mormintelor sau monumentelor construite.

Una dintre sarcinile principale ale Consiliului municipal al monumentelor din Riga este aceea de a oferi consultanță de specialitate cu privire la toate tipurile de monumente, ornamente sculptate și plăci memoriale care urmează să fie instalate, renovate sau transformate în spațiul public din Riga. Consiliul este, de asemenea, responsabil pentru furnizarea de evaluări și avize ale experților privind planurile

propușe pentru imortalizarea unor evenimente importante din punct de vedere cultural sau istoric.

În Riga se regăsesc o serie de monumente din epoca sovietică. De exemplu, obeliscul din Parcul Victoriei din Riga a fost ridicat de conducerea sovietică pentru a sărbători victoria URSS în cel de-al doilea război mondial. Memorialul Salaspils, un ansamblu artistic al sculpturilor care comemorează victimele regimului totalitar, este situat pe locul unui lagăr de concentrare operat de forțele de ocupație germane între 1941 și 1944, acesta fiind unul dintre cele mai mari spații în care se comemorează memoria victimelor regimului nazist din Europa. Nu în ultimul rând trebuie amintit Muzeul Ocupării Letoniei 1940-1991, obiectivul acestuia fiind prezentarea perioadelor de ocupație suferite de Letonia.

În perioada anilor 1987 - 1991 au fost schimbate numele străzilor din perioada ocupației sovietice. După ce Letonia și-a redobândit independența, străzii Lenin i-a fost schimbat numele în strada Brīvības (Libertatea). Restaurarea numelor originale ale locurilor a atins punctul culminant în 1991, când 51 de zone și provincii și-au redobândit vechea denumire.

Toate sărbătorile legale și zilele de muncă care au existat în fostul sistem au fost eliminate în 1990.

LITUANIA

După restabilirea independenței Lituaniei în 1990, marea majoritate a monumentelor sovietice au fost îndepărtate sau închise în depozite, unele în mod spontan, altele în conformitate cu deciziile consiliilor municipale locale.

Ulterior, aceste opere au fost mutate în parcul Grūtas, care are o suprafață de 20 ha, lângă stațiunea Druskininkai, deschis în urma unei inițiative private la 1 aprilie 2001. În cadrul acestei expoziții, vizitatorii pot vedea bucăți de monumente sovietice ideologizate (sculpturile lui Lenin, Stalin, Marx, Dzerjinski sau eroii localnici).

Unele dintre operele sovietice create de sculptorii lituanieni renumiți au fost considerate obiecte de patrimoniu cultural. Un exemplu în acest sens este Podul Verde din Vilnius, care cuprinde patru seturi de sculpturi - exemple proeminente de realism socialist, fiecare reprezentând clase sociale (soldați sovietici, muncitori, agricultori, studenți).

Străzile sau școlile au fost redenumite în mare parte de municipalitățile locale, cu excepția unora denumite după scriitori sau artiști lituanieni, chiar dacă aceștia au colaborat în mod activ cu regimul sovietic, (de exemplu poetul Salomėja Nėris).

Sărbătorile publice sovietice, cum ar fi 7 noiembrie și 9 mai au fost desființate.

POLONIA

Constituția poloneză interzice partidele fasciste, naziste și comuniste (articolul 13 din Constituția din 1997 a Republicii Polone), iar Codul penal interzice propagarea fascismului sau a altor regimuri totalitare (articolul 256 din Codul Penal).

În 2016, au fost adoptate două legi controversate care au introdus o nouă definiție legală a "statului totalitar": actul de descompunere a numelor străzilor din

aprilie 2016 și un altul din decembrie 2016, care reprezintă un amendament la o lege din 2009 care reduce pensiile și prestațiile pentru anumite categorii de angajați ai statului comunist.

Mai mult de 1000 de plângeri individuale au fost deja înregistrate la biroul Ombudsmanului polonez cu privire la repercusiunile acestui amendament asupra drepturilor fundamentale ale cetățenilor polonezi.²

În conformitate cu reglementările actuale care stabilesc denumirile geografice oficiale ale zonelor de pe teritoriul Poloniei sau modalitatea de modificare a acestora, reies următoarele aspecte:

- numele de voievodate sunt stabilite prin lege;
- denumirea județelor, comunelor și parcurilor naționale este stabilită prin Regulamentul Consiliului de Miniștri;
- numele unităților auxiliare ale unei comune (unitățile administrative rurale, cartierele, districtele) și numele străzilor sunt stabilite prin hotărâre de consiliu al localității respective;
- numele localităților sunt stabilite prin Regulamentul Ministerului de interne și administrației, după obținerea avizului Comisiei privind numele localităților;
- numele parcurilor sunt stabilite prin hotărârea voievodului;
- numele zonelor protejate, monumentelor naturale și altor arii protejate se stabilesc prin rezoluția unui consiliu comun al voievodatului;
- numele școlilor sunt stabilite de autoritatea care le conduce;
- numele altor construcții, cum ar fi clădirile, gările, aeroporturile și docurile portuare, sunt stabilite de către proprietarii lor.

Prin urmare, autoritățile menționate mai sus pot decide să schimbe numele care simbolizează perioada comunistă a istoriei poloneze.

Pe de altă parte, în Polonia mai rămân unele simboluri comuniste în spațiile publice care declanșează pe mai departe controverse.

Nu există nici un program special pentru protecția patrimoniului comunist, nici o legislație specială în acest domeniu. Cu toate acestea, există câteva muzee de epocă comunistă în Polonia, care sunt inițiative private. Unele moșteniri arhitecturale din epoca comunistă au fost recunoscute ca fiind atât de valoroase încât sunt protejate conform reglementărilor Legii privind protecția și întreținerea monumentelor istorice (2003), care descrie subiectul, gama și formele de protecție și întreținere a monumentelor istorice, contururile de protecție și întreținere, finanțarea lucrărilor de conservare și restaurare, precum și organizațiile și instituțiile responsabile cu protecția acestor monumente.

Sărbătorile comuniste au fost înlocuite fie de sărbători nou înființate, fie de zile speciale care au fost sărbătorite înainte de cel de-al doilea război mondial și apoi au fost eliminate de către autoritățile comuniste.

SERBIA

Nu există o legislație specifică în Republica Serbia care să reglementeze dezmembrarea/păstrarea patrimoniului comunist. Statutul monumentelor culturale

² <http://publica.pl/teksty/wojcik-memory-laws-and-security-62685.html>

din Serbia este reglementat de Legea culturii și de Legea patrimoniului cultural, precum și de alte reglementări adoptate de către Ministerul Culturii și Informației.

Se poate remarca faptul că foarte puține monumente/ statui construite în epoca comunistă au fost îndepărtate. De obicei, motivul dezmembrării a fost schimbarea destinației unei clădiri sau unei zone (de exemplu, monumentul lui Boris Kidrič a fost scos din parcul aflat între Ministerul de Finanțe și Ministerul Afacerilor Externe).

Actualul Muzeu al Istoriei Iugoslave, cunoscut anterior sub denumirea de "Muzeul 25 mai" și "Muzeul Revoluției", a fost înființat în 1996 ca succesor al celor două instituții anterioare - Centrul Memorial Josip Broz Tito și Muzeul Revoluției Națiunilor Iugoslave și minoritățile etnice.

În ceea ce privește denumirea orașelor, străzilor și școlilor, s-au produs unele schimbări la nivel local, prin acte adoptate de către consiliile municipale.

În privința sărbătorilor legale și zilelor libere, prin lege au fost eliminate unele dintre sărbătorile care existau în regimul anterior, dar ziua de 1 mai este încă sărbătoarea publică.

SLOVACIA

Legislația slovacă nu cuprinde prevederi privind conservarea simbolurilor regimului comunist, anterior. Înainte și în timpul tranziției spre democrație, protejarea patrimoniului cultural și a siturilor istorice a fost reglementată prin Legea nr. 27/1987, privind conservarea patrimoniului cultural al statului.

Această lege a reglementat condițiile de protejare a monumentelor de patrimoniu cultural și a siturilor istorice și prevedea că declararea unui obiect mobil sau bun imobiliar drept monument al patrimoniului cultural este de competența Ministerului Culturii. Legea a fost modificată în anul 2000 pentru a extinde lista obiectelor de valoare de patrimoniu care ar fi putut fi declarate monumente ale statului slovac.

Din anul 2002, protecția patrimoniului cultural a fost reglementată prin Legea nr. 49/2002 privind protecția monumentelor și a siturilor istorice. Conform acestei legi, un obiect mobil sau o proprietate imobiliară de valoare patrimonială culturală va fi declarat un monument al patrimoniului cultural de către Consiliul monumentelor. Acest Consiliu este o entitate juridică cu sediul în Bratislava, fiind o structură aflată în subordinea Ministerului Culturii al Republicii Slovace.

Odată cu înlăturarea monumentelor legate explicit de regimul precedent, cum ar fi statuile lui Lenin sau ale oficialilor statului (de exemplu, Gottwald), acestea sunt în prezent depozitate în depozite ale municipalităților sau arhive ale muzeelor. Nu există un depozit central sau un depozitar de statui și monumente din regimul anterior. În ceea ce privește temeiul juridic al înlăturării acestor statui, nu a existat niciun act juridic care să conțină prevederi privind dezmembrarea monumentelor din epoca comunistă, acest lucru realizându-se spontan.

Pe de altă parte, majoritatea clădirilor construite în timpul regimului anterior, conform stilului socialist, pentru a comemora evenimente importante legate de cel de-al doilea război mondial sau proiecte de inginerie civilă (cum ar fi podurile și clădirile administrative) au rămas neschimbate. Un exemplu în acest sens este

Muzeul Răscoalei Naționale slovace din Banská Bystrica, care reamintește de insurecția armată slovacă, organizată de mișcarea de rezistență în timpul celui de-al doilea război mondial, sau monumentul "Slavin" din Bratislava, care comemorează soldații ruși ce au eliberat teritoriul slovac la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Ambele monumente au fost construite în timpul regimului anterior și în prezent sunt declarate monumente culturale naționale.

În plus, multe dintre basoreliefurile, decorațiile și inscripțiile legate de muncitori, agricultori, oameni de știință, etc., care ilustrează calea socialistă a statului au rămas expuse pe clădirile garilor, birourilor poștale și pe alte clădiri publice.

Orașele, străzile și școlile au fost redenumite după tranziția spre democrație. De exemplu, municipalitatea "Švermovo" numită după Jan Šverma, politician comunist și participant la revolta națională slovacă, a fost redenumită "Telgárt" în anul 1990. Un alt exemplu este capitala Bratislava, unde în anul 1992, 87 de străzi au fost redenumite prin rezoluție a Consiliului Local.

Pe de altă parte, pe teritoriul slovac există încă destule orașe în care au fost păstrate unele străzi numite după politicieni comuniști sau evenimente importante petrecute în acea perioadă.

Denumirea orașelor și a străzilor este reglementată de Legea nr. 369/1990. La început, schimbarea denumirii municipalităților și orașelor a fost competența Ministerului de Interne, dar în prezent Guvernul are această competență. Redenumirea străzilor a fost și este o atribuție a municipalității respective, deci a consiliului municipal.

În timpul și imediat după independență, stabilirea sărbătorilor legale în Cehoslovacia a fost reglementată prin Legea nr. 93/1951. Această lege a fost modificată în mai 1990 și au fost eliminate sărbătorile legale explicite, legate de regimul anterior.

SLOVENIA

Legea privind protecția patrimoniului cultural din Slovenia specifică măsurile de protejare a patrimoniului cultural, inclusiv a monumentelor culturale. Monumentele de cultură de importanță națională sunt considerate cele mai importante monumente ale statului. Ele au o semnificație deosebită pentru stat, fiind consemnate prin hotărâri adoptate de Guvern.

Monumentele de cultură de importanță locală sunt considerate ca atare prin acte adoptate de organul competent al comunității locale. Procedura de îndepărtare a acestora este aceeași cu procedura legată de construire. Majoritatea memorialelor din trecutul socialist rămân încă în locurile originale, în timp ce altele au fost mutate, neexistând, însă, monumente dedicate lui Lenin sau Marx.

În privința denumirii orașelor, străzilor și școlilor, unele schimbări majore au avut loc la nivel local în anul 1991. În Ljubljana au fost redenumite Piața Lenin, Piața Marx, Piața Revoluției, Piața celui de-al 7-lea Congres al Partidului Comunist iugoslav și strada Tito. Pe de altă parte, unele orașe slovene au păstrat numele lui Tito pentru străzile lor. Orașul Velenje, care în 1981 a fost numit Titovo Velenje, a fost redenumit printr-un act al adunării municipale în 1990 și acum este numit Velenje.

Din 1990, Universitatea din Ljubljana nu mai poartă numele fostului politician Edvard Kardelj. Statuia sa din fața clădirii Universității a fost mutată într-un muzeu.

Referitor la sărbătorile legale, o lege adoptată în anul 1991 a eliminat o parte dintre sărbătorile și zilele de muncă care au existat în cadrul regimului comunist, în principal sărbătorile care au avut legătură cu fosta Iugoslavie.

UCRAINA

În aprilie 2015, Parlamentul țării a adoptat 4 acte legislative înaintate de guvern care interzic toate simbolurile și propaganda comunistă. După intrarea în vigoare a legii, orice monumente ale unor figuri comuniste care nu au fost deja distruse trebuie să fie demolate. De asemenea, toate orașele și străzile numite în perioada comunistă urmează să fie redenumite.

În preambulul legii se precizează că "proiectul de lege urmărește condamnarea regimurilor totalitare criminale, comuniste și național-socialiste (naziste) la nivel legislativ, punerea în aplicare a interzicerii negării publice a naturii criminale a regimurilor totalitare, interzicerea utilizării publice a simbolurilor și propagandei, introducerea obligației statului de a efectua o investigație și dezvăluirea crimelor comise de membrii acestor regimuri totalitare pentru a preveni reapariția unor asemenea infracțiuni în viitor, a elimina amenințările la adresa suveranității, integrității teritoriale și securității naționale a Ucrainei, precum și pentru justiția istorică".

Legea menționează în mod specific "producția", "circulația" sau "utilizarea publică" a simbolurilor regimurilor totalitare. Lista articolelor interzise include steagul și imnul sovietic, precum și monumentele și plăcile istorice care comemorează foștii lideri comuniști. Legislația anti-propagandistică se referă la simbolurile comuniste din anii 1917-1991.³

Legea instrumentează, de asemenea, redenumirea cartierelor, parcurilor, bulevardelor, străzilor, aleilor, căilor de acces, bulevardelor, piețelor, podurilor sau altor construcții.

Pedepsele aplicate pentru încălcarea prevederilor legale este închisoarea de la 5 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

UNGARIA

În anul 2000 a fost impusă răspunderea penală pentru diseminarea, publicarea sau afișarea unor simboluri asociate regimurilor totalitare: SS (Siegrune); ciocanul și secera; steaua roșie sau orice însemne.

Folosirea acestor simboluri în scopuri educaționale, academice, artistice sau pentru a oferi informații despre istorie nu a fost considerată infracțiune.

La data de 19 februarie 2011, Curtea Constituțională a decis că această interdicție este neconstituțională.⁴

Monumentele și lucrările de artă sunt protejate conform prevederilor Legii XX din anul 1991.

³ <http://khpg.org/en/index.php?id=1430564974>

⁴ *Ibidem*.

Înființarea, transferul și demolarea operelor de artă din spațiile exterioare și clădirile deținute de administrațiile locale se stabilește de către consiliul local al localității/Adunarea Generală a municipiului Budapesta. Aceleași structuri sunt, de asemenea, responsabile pentru întreținerea și reconstrucția monumentelor.

Pentru construirea/înființarea, transferul sau demolarea oricărei statui sau a unui memorial din Budapesta, este necesară aprobarea autorităților locale. În acest sens este necesar un aviz de expertiză cu privire la valoarea artistică a operei de artă respective.

Consiliul local este obligat să obțină avizul experților și să protejeze operele de artă, situate pe clădirile neacoperite, iar în cazul construirii de obiecte noi trebuie să solicite o opinie competentă.

BIBLIOGRAFIE

- <https://www.marxist.com/ukrainian-parliament-bans-communist-symbols.htm>
- <https://politics.stackexchange.com/questions/15753/why-is-banning-communism-symbols-so-hard-to-achieve-as-opposed-to-banning-of-naz>
- <https://www.calvertjournal.com/news/show/7304/bulgaria-bans-public-display-of-communist-symbols>